

Feltrapport fra rejsen til Nordøstgrønland 2000

Nanok har i sommeren 2000 indrettet en historisk samling over fangstmandsperioden i "Hotel Karina" ved Sandodden.

Indledning

Nanok kan se tilbage på endnu en god sommer, hvor det lykkedes at gennemføre de fleste af de mål, vi havde sat os. Der blev udsendt tre Nanok-hold med i alt 11 deltagere med henblik på at løse følgende opgaver:

1. At indrette en kulturhistorisk samling i Hotel Karina ved Sandodden.
2. At afslutte renoveringen påbegyndt i 1999 af "Hoelsbu" samt renovere fangsthytter i Sydområdet.
3. At foretage vedligehold for Pearylandfonden af landingsbane og bygninger på Kap Harald Moltke og Brønlundhus samt udarbejde tilstandsrapport for vedligeholdelsen.

Pkt. 1 og 2 blev gennemført som planlagt og er omtalt senere i denne rapport.

Det viste sig desværre ikke mulig at realisere pkt. 3, grundet omstændigheder som Nanok ikke havde indflydelse på. Det var vor plan, at et hold skulle rejse med RDAF C-130 til Station Nord. Holdet ankom som planlagt til Keflavik, men efter nogle dage her viste det sig, at Flyvevåbnet ikke kunne gennemføre den planlagte flyvning grundet problematiske vejrforhold på St. Nord. Nanok-holdet undersøgte derfor muligheder for en privat chartret flyvning til Pearyland, men denne løsning kunne ikke gennemføres indenfor Nanoks begrænsede økonomiske rammer, hvorfor holdet måtte returnere til Danmark med uforrettet sag.

Ud fra en samlet betragtning var sommerens vejrtilstande og isforhold i øvrigt gunstige for Nanoks arbejde.

Nordøstgrønland var denne sommer præget af mange forskellige aktiviteter, ikke mindst i forbindelse med Sirius' 50 års jubilæum. Undertegnede havde selv fornøjelsen af at være blandt de inviterede gæster, og der skal her endnu en gang fra Nanok lyde et hjerteligt tillykke med jubilæet med tak for godt samarbejde i de forløbne år samt ønsket om at patruljen og dens mandskab må få en udviklende og sikker færd fremover.

Vi vil også her rette en stor tak til alle vore sponsorer og bidragydere, til grønlandske og danske myndigheder og til hver enkelt person, der på den ene eller anden måde har vist os venlighed eller muliggjort, at vi nu for 10. sæson i træk har kunnet sende Nanok'ere til Nordøstgrønland for - på frivillig og ulønnet basis - at istandsætte Kystens gamle, historiske bygninger.

Disse ti sæsoner har grundfæstet en ny opfattelse af Nanok. Denne identitet har vi i den forgangne vinter visualiseret gennem præsentationen af vort nye logo (se forsiden på denne feltrapport), der symboliserer "*Isbjørnen der våger over hytten*".

På Nanoks vegne

Peter Schmidt Mikkelsen

This field report is also available in English and Danish from Nanok's homepage on:
<http://home4.inet.tele.dk/petersm/nanok.html>

Feltrapport for "Karina-holdet".

Opgave:

At etablere en historisk samling i og omkring fangststationen "Sandodden" med tilhørende bygninger.

Deltagere:

Claus Vahlkvist og Bent Zwergius. Begge tidligere Sirius-mænd.

Rapport:

Holdet afrejste mod Nordøstgrønland over Island den 12. juli og ankom efter en overnatning i Reykjavik og diverse mellemlandinger - på Konstabel Pynten for at betale landingsafgifter og på Mestersvig for at sætte passagerer af - til Daneborg sent om eftermiddagen. Vi blev fint modtaget af Sirius-personellet og CH/Sirius inviterede os til at spise med. Dejligt at se, at gæstfriheden og hjælpsomheden stadigvæk er i højsædet på trods af de store forandringer, der er sket på Kysten. For den ene af os - Claus - var det fyrré år siden, han sidst havde været her, så der var nok at se på.

Vi rykkede ind på "Sandodden", der ikke havde ændret sig siden, jeg - Bent - var her sidst (1995), men som trænger til en grundig overhaling for at fjerne sporene af den "modernisering", der gennem tiderne har fundet sted.

Næste dag gik vi i gang med den opgave, vi var kommet herop for at løse, nemlig at indrette en historisk samling - ikke i "Sandodden" for den bruges til indkvartering af Nanok-folk - men i "Hotel Karina".

"Hotel Karina" blev bygget i 1938 som overvintringshus for Elmer Drastrup og Finn Kristoffersen, der havde planlagt at køre nord om Grønland til Thule, startende foråret 1939. Til dette formål var huset indrettet med et lille køjerum med to køjer og en kulovn. Køjerum med kulovn blev sidst anvendt til beboelse i sommeren 1960, hvor vi måtte rømme "Sandodden" for at give husly til nogle af de vejrstationsfolk, der var blevet hjemløse, da deres station brændte.

Men det var længe siden! Køjerum og kulovn var for længst raseret og Sirius anvendte i mange år huset til oplagring af bådegrej, men har nu efter bygningen af fartøjshuset ikke længere dette behov og så kunne vi jo gå i gang. Det gjorde vi så.

Første fase bestod i en delvis genopbygning af køjerummet for derved at skabe en illusion om det indre af en fangststation. Heldigvis var Sirius yderst behjælpelig med at finde gamle brædder - så de kunne indpasses i huset uden at skæmme - lån af værktøj, transport osv. så arbejdet skred hastigt fremad.

Natten mellem den 17. og 18. juli blæste det op til fuld storm - 45 knob i stødene - og sneen piskede ned, så at landet om morgenen var dækket af 8 - 10 cm tøsne og vi gav en hånd med, da det gjaldt om at bjærge tæver og hvalpe indendørs. Resten af ugen havde vi

surt vejr med regn og slud, så det var rart nok at kunne koncentrere sig om de indendørs sysler.

Til weekenden klarede det op og vi fik tilbudt et lift til Zackenberg, så vi kunne se, om der var noget der, vi kunne bruge på "museet". Af sted gik det i patruljens gummibåde og sent om aftenen var Claus og jeg ladt alene tilbage der med lidt rengøringsmidler og nogle bøtter maling! Plus proviant fra Sirius.

Til venstre: Claus. Første fase bestod i en delvis genopbygning af køjerummet for derved at skabe en illusion om det indre af en fangststation.

Nedenfor: Den gamle maling fjernes.

Vi fik seks pragtfulde dage, hvor Grønland viste sig fra sin smukkeste side - og den er rigtig pæn! Strålende sol døgnet rundt, en spejlblank fjord (med ulvespor i havstokken), masser af bidevillige fjeldørred og gode samtaler med de engagerede forskerne på "ZERO-stationen" på den anden side elven - og en køn kvindelig kok, der kom med kage til de to "bedstefædre", der gik og rodede på den gamle fangststation. Joe - det var til at udholde civilisationens fravær!

Og vi fandt, hvad vi skulle bruge samtidig med, at vi fik givet stationen en tiltrængt overhaling.

Tilbage på "Sandodden" ventede den sidste afpudsning af vores lille historiske samling, som naturligvis i daglig tale vil blive omtalt som "museet" og som vi ærlig talt er lidt stolte af. Det er en gammel drøm, der nu endelig og efter mange genvordigheder er gået i opfyldelse; der er næppe tvivl om, at det var i sidste øjeblik, for mange af tingene er allerede væk. Noget bliver smidt ud som skrammel, når et oprydningshold ankommer, andet medtages som souvenir af de mange gæster, der besøger nationalparken.

Når man i dag besøger de gamle fangststationer, således som jeg har haft lejlighed til det indenfor de seneste fem år, og ser sig omkring i stuerne og sideskurene, så undrer man sig. Hvor er alle de kønne, grønne køkkenlamper, der førhen hang i hytterne? De kan dog ikke alle være gået til, for de havde jo allerede hængt der i tyve-tredive år, da vi rejste hjem. Hvor er Aladdin-lamperne, som gav et lys som en 60 watts pære og varmede fint samtidig? Hvor er renskindspelsene og træskostøvlerne, hvor er de gamle geværer og de mange patroner, som lå på lagrene sammen med værktøj, lampeglas, søm og skruer, petroleumskander, kaffemøller osv. Borte med blæsten?

Nu står der på Kysten en lille uanseelig samling, der kan fortælle kommende generationer af overvintrene folk om den barske og frie tilværelse, nogle få hårdføre mænd oplevede her år tilbage i evig kamp med naturen for at fravriste den et udkomme, en kamp, de tabte, men deres indsats var medvirkende til at fastholde denne del af Grønland i kongeriget og det burde vel være årsag nok til et lille museum?

Vi afholdt en lille åbningsreception aftenen før skibet anløb - en øl pr mand - og et par dage senere fløj vi hjem, men nåede forinden at besøge den tidligere norske hovedstation - Myggbukta - og kunne ved selvsyn konstatere, at den udvendigt er i meget fin stand efter renoveringen i 1999, men at det indre trænger til en kærlig hånd og et par bøtter maling.

Vi vil gerne sige tak til alle, der hjalp os, til de, der gennem årene har indsamlet effekter fra Kysten og deponeret dem på "Sandodden" og til de, der returnerede deres egne "souvenirs" til samlingen og til sidst og især til personalet på Sirius uden hvis aldrig svigtende interesse og enorme hjælpsomhed, det hele projekt aldrig var blevet til noget.

Tusind tak!

Claus Vahlkvist og Bent Zwergius

Fotos: Interiør fra den historiske samling i "Hotel Karina": *Nu står der på Kysten en lille uanseelig samling, der kan fortælle kommende generationer af overvintrene folk om den barske og frie tilværelse, nogle få hårdføre mænd oplevede her år tilbage i evig kamp med naturen for at fravriste den et udkomme.*

Feltrapport for "Sydholdet":

Opgave:

Sydholdet havde som primær opgave at færdiggøre restaureringen af fangststationen "Hoelsbu" i Moskusoksefjord. I det omfang der blev tid til det, skulle holdet udføre reparation på fangsthytten "Halle" eller andre fangsthytter på tilbagevejen til Mestersvig. Restaureringen af "Hoelsbu" var påbegyndt i sommeren 1999, men kunne ikke afsluttes. Reparationerne dengang var omfattende og tiden sparsom, da afrejsen fra Mestersvig p.g.a. isforholdene blev senere end beregnet.

Sydholdet:

Mandskabet i år bestod af 4 personer: Jannik Berntsen, der var på "Hoelsbu" i 1999 og i 1998 deltog i restaureringen af "Kap Peterséns". Carsten Thordal, der tidligere har været med til restaurering af "Hochstetter" i 1998. Lars Nielsen, der for første gang skulle opleve Kysten. Søren Andersen, der tidligere har deltaget i restaureringen af "Hochstetter" i 1996 og 1998.

Op og hjemrejse:

Vi ankom fra Akureyri til Mestersvig efter mellemlandning på Constable Pynt den 26. juli. Det var første gang vi gennemførte turen i en Fokker 50 med yndig stewardesse og opvarthning. Det varsler nye tider på Kysten!

Afrejsen fra Mestersvig fandt sted den 16. august med Metro direkte til Reykjavik og hjemkomst til Kastrup den 17. august.

Klargøring og afrejse:

Niels Lindegaard fra Nanok havde opholdt sig en måned på Mestersvig og havde klargjort mange ting på kutteren "Agsut". Det var derfor kun nødvendigt med klargøring af materiale og proviant og søsætning af skibet fra Nyhavn. Med vanlig stor hjælp fra mandskabet på Mestersvig var vi efter to dage klar til afsejling. Efter en noget besværlig lastning grundet buler på vandet kunne vi forlade Mestersvig den 29. juli om eftermiddagen med kurs Ella Ø. Isen i Kong Oscar Fjord var gået 14 dage før vores ankomst og meldinger lød på fint vand i alle fjorde.

Rejsen til Hoelsbu:

Under rejsen til Ella Ø blev der et kort stop ved "Kap Peterséns", som Jannik var med til restaurere i 1998. Undervejs passerede vi Siriuskutteren "Ulla", der var på vej til Mestersvig. Vi havde lidt urolig sø, så det blev kun til vinken. Vi erfarede senere, at de sejlede med havareret motor, men humøret så fint ud!

Klokken 3.00 nat anløb vi Ella Ø, efter at havde gennemsejlet Narhvalsund. Vi indlogerede os i tømmerværkstedet og kunne næste dag hilse på Martin fra Sirius, der var alene på stedet. Efter et hyggeligt ophold sammen med Martin og indsamling af flere materialer fortsatte vi sejladsen gennem Antarctic Sund med et kort ophold ved hytten "Bjørnheimen", hvor et hold geologer fra Oslo Universitet opholdt sig i telte. Fangsthytten er i en rimelig forfatning, men fortjener reparation ved en senere lejlighed.

Vejret skiftede dog brat ved indsejling til Kejser Franz Joseph Fjord, hvilket betød at vi måtte kaste anker i Blomsterbugten. Aftensmaden blev indtaget i læ i "Varghytten", der er i en dårlig forfatning, men vil kunne restaureres. Der skal dog medtages træ til hyttens ene langside, der helt er væk.

Ovenfor: Sydsiden af Hoelsbu trængte kraftigt til en istandsættelse.

Nedenfor: Jannik og Carsten lægger nyt tagpap på huset.

Den følgende dag var vejret roligt og tågen lettet. Vi fik derfor en af turens smukkeste sejlads med blikstille vand over Nordfjord, indtil Moskusoksefjord, hvor det igen blæste op. På turen var vi inde ved "Ragnhilds-hytten" på østsiden af Grejsdalen. Den er i en rimelig forfatning, men vil også kunne restaureres, hvis der medtages brædder til gulv og dør. Hytten ligger smukt omgivet af 4-5 utroligt velbevarede eskimo vinterhuse.

Hoelsbu:

Klokken 19.00 den 1 august kunne vi kaste ankeret udfor fangststationen "Hoelsbu".

De følgende dage blev der arbejdet ihærdigt med svejsning af nyt pap på den resterende del af stationen. Der blev lavet nye skodder, og det meste af træværket blev malet. Stationens berømte facadeskilt blev tegnet op, så teksten nu er synlig igen.

Vejret var meget skiftende med regn, kraftig blæst og tåge. Et andet problem var manglen på drikkevand. Området var knastørt uden elvvand, så der måtte fiskes efter drivende isskoser, der blev sat til smeltning på komfuret. Ikke så dårligt når aftenens "malariamedicin" skulle indtages. En liflig lyd af små bobler der sprænges!

Efter 5 ihærdige dage kunne vi afslutte opgaven med en færdigrestaureret Hoelsbu. Der blev dog også tid til undersøgelse i området for at finde Knut O. Brandals grav, men desværre uden resultat. Vi ville gerne på familiens vegne kunne efterlade en hilsen til Knut, der 35 år gammel døde på stationen i 1933 af en perforeret blindtarm, og blev begravet af sin 23-årige kammerat vest for stationen.

Grundet det dårlige vejr besluttede vi at droppe "Halle-hytten" og i stedet forsøge at restaurere en fangsthytte på tilbagevejen. Vi sejlede derfor med kurs Strindberg den 5. august.

Strindberg:

På vejen til Strindberg sejlede vi på kort afstand af den 17 km brede Waltershausen Gletscher, hvilket var en stor oplevelse. Ved Strindberg indlogerede vi os i det utroligt velholdte ekspeditionshus fra 1931, der er bygget som et A-hus. Selve fangststationen "Strindberg" ser på afstand noget forfalden ud, men er indendørs i meget god stand, og fortjener på sigt en vedligeholdelse, om ikke andet så fordi den historisk har en høj værdi.

De to dages ophold på Strindberg blev brugt til vask og pleje af småskavanker. Aftensmaden var selvfølgelig friskfanget fjeldørred med 5 kg som rekord. Vejret havde nu ændret sig til bragende solskin, og moskusokserne vandrede rundt og svalde sig i elvlejet.

Kap Ovibos:

Rejsen fortsatte 7. august om morgenen i frisk vind. På sydspidsen af Strindberg Land kastede vi anker udfor "Kap Ovibos hytten". Den var i en miserabel stand. Store dele af tagpappet samt dør var væk, og bislaget sammensunken og fyldt med sand. Vejret var fint og humøret højt, så vi bestemte at "Ovibos hytten" skulle komme til ære og værdighed.

Der blev arbejdet ihærdigt med påsætning af tagpap, ny dør blev lavet og isat, samt reparation af vindue og montering af skodde. Det var en stor fornøjelse at kunne efterlade en totalrenoveret hytte på dette smukke sted til isbjørnejægere fra Scoresbysund og til Siriusfupper.

Ovenfor: Det originale navneskilt fra 1930 er blevet malet op og sat på plads.

Nedenfor: Hoelsbu er nu færdigrestaureret og et flot eksempel på en af de gamle, norske fangststationer i Nordøstgrønland.

Kap Ovibos hytten før og under restaureringen. Der blev arbejdet ihærdigt med påsætning af tagpap. Ny dør blev lavet og isat. Vinduet blev repareret og skodde monteret.

Med kurs Ella Ø:

Efter en lang og kold sejlads var næste stop fangsthytten "Polarheimen" på nordsiden af Suess Land. Hytten er i en fortrinlig stand, så her var ikke meget at gøre. To mand overnattede i hytten og to mand på skibet. Det blev dog en kort søvn, da det blæste kraftigt op. Efter 6 timer lykkedes det dog at hente de to i hytten, så rejsen kunne fortsætte. Den videre sejlads gennem Antarctic Sund blev derimod en ren fornøjelse. Utroligt som vejret kan skifte!

Den 9. august om aftenen kunne vi lægge til kaj på Ella Ø. Stor tak til Torben og Andreas, der beværtede os med rigtig kød og vin lavet af rigtige druer!

Vælddalhytten:

Den 10. august sejlede vi videre langs vestsiden af Traill Ø, og nåede efter en smuk sejltur på 11 timer til "Vælddalhytten" på sydsiden af Traill Ø.

Efter vore oplysninger skulle hytten trænge til vedligeholdelse, men tidligere arbejde havde været så godt, at én dag med isætning af skodder og diverse småreparationer kunne færdiggøre arbejdet.

Tiden var nu så fremskreden, at vi måtte begynde hjemturen til Mestersvig. "Agsut" skulle afmønstres og klargøres for vinteren, hvilket ville kræve et par dages arbejde.

Nyhavn:

Det blev en lang ventetid inden vi kunne påbegynde hjemturen. Tåge og blæst udsatte turen i mange timer, men isforholdene, hvor vi opholdt os var også problematisk, så den 11. august om aftenen sejlede vi på GPS over det bulede vand til Nyhavn, som vi nåede sent på natten – Vi var i havn!

Dagen derpå kunne vi sejle båden til kaj. Tømningen af skibet blev en ren fest, da der uventet dukkede en bilfuld tidligere Sirius-gutter op og gav en hånd med. Alle havde været på Daneborg til 50 års jubilæum for Sirius. De var midlertidigt strandet på Mestersvig, da der grundet tåge ikke kunne lande fly.

Frem til afrejsen fra Mestersvig den 16. august blev "Agsut Nanok" og diverse udstyr klargjort for vinteren og forberedt for næste års rejsende. "Kista Arctica" anløb Mestersvig den følgende dag, og et par travle dage forestod med losning af gods til de næste to års forbrug på Mestersvig.

Konklusion:

Nanok-sydholdet nåede, hvad vi havde planlagt. Stationen "Hoelsbu" er totalrenoveret, "Vælddalhytten" repareret og "Kap Ovibos" er den første hytte, der er restaureret. Netop mange af de mindre fangsthytter er det nu muligt at restaurere, da vi med "Agsut" er i stand til at sejle rundt til dem. Alle disse hytter rummer trods deres lidenhed også en vigtig historie om fangstmandsperioden, og vil renoveret kunne anvendes af andre rejsende til overnatning eller som base for mindre forskerhold.

Nanok-sydholdet vil gerne takke alle, der støttede os denne sommer. Især vil vi gerne rette en stor tak til DPC og Sirius på Mestersvig og for udsøgt gæstfrihed fra gutterne på Ella Ø.

Søren Andersen - Jannik Berntsen - Carsten Thordal - Lars Nielsen

Ovenfor: Kap Ovibos hytten efter istandsættelsen. Det var en stor fornøjelse at kunne efterlade en totalrenoveret hytte på dette smukke sted til isbjørnejægere fra Scoresbysund og til Sirius-fupper.

Nedenfor: "Syd-holdet 2000": Jannik, Søren, Lars og Carsten.

Liste over nordøstgrønlandske stationer og hytter renoveret af Nanok 1991 - 2000:

Nr.	Navn	Istandsæt år
514	Ny Jonsbu	1995
510	Hochstetter	1996, 1998
447	Germaniahavn	1999
438	Zackenbergt	1991, 1992
429	Moskusheimen	1994
425	Sandodden / Karina	1994 - 2000
405	Eskimonæs	1998
356	Hoelsbu	1999, 2000
350	Loch Fyne	1993
340	Kap Ovibos hytten	2000
335	Myggbukta	1999
308	Kap Humboldt	1997
218	Kap Peterséns	1998

Kilde: Vedr. hyttenumre og -navne samt historiske oplysninger henvises til:
Peter Schmidt Mikkelsen: *Nordøstgrønland 1908-60, fangstmandsperioden*. Dansk Polarcenter 1994.

